

Direktiv om åtgärder avseende tillgänglighetskrav för produkter och tjänster

Socialdepartementet

2015-12-09

Dokumentbeteckning

KOM (2015) 615 final

Förslag till EUROPA PARLAMENTETS OCH RÅDETS BESLUT om direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning, regler och administrativa åtgärder avseende tillgänglighetskrav för produkter och tjänster

Sammanfattning

En av Junckerkommissionens politiska riktlinjer är bl.a. att den inre marknaden ska stärkas och bidra till implementeringen av Kommissionens "Work Program" för 2015, som understryker åtagandet om tillgänglighet som ett sätt att skapa social inkludering. I handlingsplanen 2010-2015 till den Europeiska funktionshindersstrategin görs bedömningen att ett förslag till regelverk för tillgänglighet för produkter och tjänster bör tas fram. Av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Konventionen) artikel 9 om tillgänglighet, framgår att konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och system etc.

En utgångspunkt för Kommissionens förslag är att företag och kunder inte sällan möter olika och motstridiga krav på tillgänglighet som utgör hinder för att den inre marknaden ska kunna utnyttjas fullt ut. Därför offentliggjorde EU kommissionen den 2 december 2015 ett förslag till direktiv som ska stödja EU:s medlemsstater att uppnå sina nationella åtaganden vad gäller såväl tillgänglighet som de åtaganden som föreskrivs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Syftet med direktivet är att uppnå tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar så att hinder för den fria rörligheten för vissa produkter och tjänster undanröjs. På detta sätt kan tillgången till tillgängliga produkter och tjänster på den inre marknaden öka. De produkter som omfattas av direktivet är bl.a. självbetjäningsautomater, terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för telefonitjänster för konsumentbruk, terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för audiovisuella medietjänster för konsumentbruk, telefonitjänster och tillhörande terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för konsumentbruk, audiovisuella medietjänster och tillhörande utrustning med avancerad datorkapacitet för konsumentbruk, kollektivtrafiktjänster med flyg, buss på järnväg och på vatten, banktjänster, e-böcker, e-handel.

Regeringen gör bedömningen att reglering på EU-nivå om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för vissa produkter och tjänster, främjar arbetet med att göra samhället mer tillgängligt, inkluderande och användbart och det främjar den fria rörligheten.

Regeringen delar Kommissionens bedömning att avsaknad av reglering på EU-nivå inom detta område skulle innebära att regelverken utvecklas olika och hindrar en fungerande inre marknad. De föreslagna åtgärderna går heller inte utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa den inre marknadens funktion. Regeringen ställer sig mot denna bakgrund positiv till Kommissionens förslag. Regeringen anser dock att det är nödvändigt att ytterligare analyser genomförs dels för att bedöma förslaget ekonomiska konsekvenser, dels för att erhålla en mer utvecklad svensk ståndpunkt. Det är i detta sammanhang väsentligt att ytterligare tydliggöra vilka varor och tjänster som kan komma att omfattas samt vilka åtaganden detta i praktiken kan komma att innebära för Sveriges del.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Företag och kunder möter inte sällan olika och motstridiga krav på tillgänglighet som utgör hinder för att den inre marknaden ska kunna utnyttjas fullt ut. Föreliggande direktiv ska stödja EU:s medlemsstater att uppnå sina nationella åtaganden vad gäller tillgänglighet såväl som de åtaganden som föreskrivs i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Genom direktivet ska funktionen av EU:s inre marknad förbättras genom att förebygga och ta bort hinder för den fria rörligheten för tillgängliga produkter och tjänster. Detta är i linje med Junckerkommissionens politiska riktlinjer om att stärka den inre marknaden och kunna bidra till

implementeringen av Kommissionens ”Work Program” för 2015, som understryker Kommissionens åtagande om tillgänglighet som ett sätt att skapa social inkludering.¹

EU ratificerade Konventionen 2011. Av artikel 9 om tillgänglighet i konventionen framgår att konventionsstaterna ska vidta ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till den fysiska miljön, till transporter, till information och kommunikation, innefattande informations- och kommunikationsteknik (IT) och system etc. EU har i olika sammanhang betonat vikten av ett tillgängligt Europa, bl.a. i den Europeiska funktionshindersstrategin 2010-2020. Krav på tillgänglighet finns också i EU-lagstiftning gällande vissa produkter, tjänster och sektorer. I direktiv avseende offentlig upphandling finns regler om att upphandlande myndigheter ska ta hänsyn till tillgänglighetsaspekter vid kravställning. Tillgänglighet är också en del i regelverket för de Europeiska struktur- och investeringsfonderna.

I handlingsplanen 2010-2015² till den Europeiska funktionshindersstrategin görs bedömningen att ett förslag till regelverk för tillgänglighet för produkter och tjänster bör tas fram.

Kommissionen presenterade den 2 december 2015 förslag till direktiv om åtgärder avseende tillgänglighetskrav för produkter och tjänster.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår Europaparlamentet och rådet att besluta om direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster.

Syftet med direktivet är att uppnå tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar så att hinder för den fria rörligheten för vissa produkter och tjänster undanröjs. På detta sätt kan tillgången till tillgängliga produkter och tjänster på den inre marknaden öka.

Förslaget innebär att det inom EU skapas dels en gemensam definition av tillgänglighet (artikel 2), dels gemensamma tillgänglighetskrav som ställs på vissa produkter och tjänster (artikel 3). Vidare ska de nya tillgänglighetskraven tillämpas för att precisera redan gällande tillgänglighetskrav i EU-lagstiftningen som t.ex. inom struktur- och investeringsfonderna. Varje medlemsstat avgör dock hur uppställda mål ska

¹ COM(2014) 910 Commission Work Programme 2015 – A New Start

² Initial plan to implement the European Disability Strategy 2010-2010, List of Actions 2010-2015, SEC/2010/1324/ final

uppnås med hänsyn till nationella förhållanden. Kraven på tillgänglighet definieras således enbart på funktionell nivå.

2015/16:FPM40

De produkter som omfattas av direktivet är bl.a. självbetjäningautomater, terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för telefonitjänster för konsumentbruk, terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för audiovisuella medietjänster för konsumentbruk, telefonitjänster och tillhörande terminalutrustning med avancerad datorkapacitet för konsumentbruk, audiovisuella medietjänster och tillhörande utrustning med avancerad datorkapacitet för konsumentbruk, kollektivtrafiktjänster med flyg, buss på järnväg och på vatten, banktjänster, e-böcker, e-handel (artikel 1).

Som grund för utformningen av denna förteckning med produkter och tjänster ligger bedömningar av behov hos personer med funktionsnedsättning och hos näringslivet. Vidare har samråd genomförts och en undersökning har gjorts av tillgänglighetslagstiftningen och tillämpningen av denna i EU:s medlemsstater.

Dessutom innebär förslaget att medlemsstaterna ska se till att lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv ska ha trätt i kraft senast två år efter i kraftträdandet av detta direktiv (artikel 27).

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Direktivet bedöms ha relevans med avseende på bl.a. följande författningar:

Regler om CE-märkning i lag (2011:791) om ackreditering och teknisk kontroll, regler om marknadskontroll i förordning (2014:1039) om marknadskontroll och annan närliggande tillsyn. Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation, lag (2007:1091) om offentlig upphandling, lag (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Plan- och bygglagen (2010:900), lagen om handikappanpassad kollektivtrafik (1979:558), lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

En preliminär bedömning visar att ändringar i lag torde behövas vidtas för att direktivet ska kunna implementeras fullt ut. Det är mot denna bakgrund nödvändigt att närmare klargöra vilka författningar som kommer att beröras. Vidare behöver gränsdragning i förhållande till tillgänglighetsdirektivet klarläggas.

Som nämns tidigare innebär förslaget att medlemsstaterna ska se till att lagar och andra författningar som behövs för att följa detta direktiv ska ha trätt i kraft senast två år efter i kraftträdandet av detta direktiv.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Ett införande av direktivet torde vara förknippat med kostnader.

Exempelvis behöver en myndighet ges i uppgift att kontrollera att produkter på marknaden uppfyller direktivets krav (marknadskontroll). Vidare kan tillverkare och andra ekonomiska aktörer initialt åsamkas ökade kostnader i samband med anpassning av produkter och tjänster till direktivets krav. På sikt bör de ekonomiska aktörerna dock gynnas av enhetliga regler på EU-nivå eftersom de inte behöver anpassa produkter och tjänster till olika medlemsstaters krav. Sammantaget bedöms direktivet påverka ett flertal samhällsområden som regleras av olika författningar. Direktivet berör såväl offentlig som privat sektor. För att erhålla ett säkert underlag för kostnadsbedömningar, är det väsentligt att ytterligare analyser genomförs.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen gör bedömningen att reglering på EU-nivå om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för vissa produkter och tjänster, främjar arbetet med att göra samhället mer tillgängligt, inkluderande och användbart och det främjar den fria rörligheten. Regeringen delar Kommissionens bedömning att avsaknad av reglering på EU-nivå inom detta område skulle innebära att regelverken utvecklas olika och hindrar en fungerande inre marknad. Förslaget har en positiv inverkan på många av de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna samt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Regeringen ställer sig mot denna bakgrund positiv till Kommissionens förslag, men anser att det är nödvändigt att ytterligare analyser genomförs, dels för att bedöma förslagets ekonomiska konsekvenser, dels för att en mer utvecklad svensk ståndpunkt ska kunna erhållas. Det är i detta sammanhang väsentligt att ytterligare tydliggöra vilka varor och tjänster som kan komma att omfattas samt vilka åtaganden detta i praktiken kan komma att innebära för Sveriges del.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Kommissionen föreslår att Europaparlamentet och rådet ska fatta beslut om direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster. Rättslig grund för förslaget är artikel 114.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen anser att subsidiaritetsprincipen är tillämplig eftersom förslaget avser ett område där EU inte är ensam behörig. Enligt artikel 4.2 a och g i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska unionen och medlemsstaterna ha delad befogenhet på områdena inre marknad och transporter.

Det finns enligt Kommissionens bedömning hinder för att EU:s inre marknad ska fungera väl när det gäller tillgängliga produkter och tjänster. De skillnader som finns i nationell lagstiftning om tillgänglighetskrav är olika och utvecklas olika i medlemsstaterna. Olikheter vad gäller tillgänglighetskrav bedöms också komma att öka i takt med att konventionen fortsätter att implementeras. Dessa olikheter innebär handelshinder och leder till att utbudet av tillgängliga varor och tjänster inom EU begränsas.

Mot denna bakgrund behöver problemen åtgärdas genom att regler införs på unionsnivå. Ett fritt flöde av tillgängliga produkter och tjänster på den inre marknaden kan möjliggöras enbart om det inom EU finns en enhetlig rättslig ram, vilket också har bekräftats vid de samråd som har genomförts med berörda parter. När det gäller de föreslagna åtgärderna går dessa inte utöver vad som är nödvändigt för att säkerställa den inre marknadens funktion.

Reglering på EU-nivå om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar vad gäller tillgänglighetskrav för produkter och tjänster främjar enligt regeringens bedömning den fria rörligheten för och tillgängligheten till sådana produkter och tjänster. Avsaknad av reglering på EU-nivå inom detta område skulle innebära att regelverken utvecklas olika och hindrar en väl fungerande inre marknad. Regeringen gör mot denna bakgrund bedömningen att förslaget är förenligt med såväl subsidiaritetsprincipen som proportionalitetsprincipen

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingarna kommer att påbörjas i januari 2016 och genomföras i arbetsgruppen för sociala frågor.

